

Tot l'enyor de demà

És un plany que ens convida a la compassió més sincera, perquè tots ens podem posar en la situació de qui l'escriu

Des dels sanatoris s'han escrit grans novel·les. Foto: Jann Bommes

La literatura en va plena: creadors que, sabent-se amenaçats per una mort segura i propera, deixen constància per escrit del seu desesperat dolor, de la seva recança. És un plany que ens convida a la compassió més sincera, perquè tots ens podem posar en la situació de qui l'escriu: la injustícia d'una mort que arriba abans d'hora, el lament per tot allò que no es viurà, la tristesa immensa que ens provocaria dir adéu a les persones, les coses i els llocs que estimem.

Segur que recordeu el poema que Joan Salvat-Papasseit va escriure quan ja havia entès que la tuberculosi que l'assetjava el venceria: *Ara que estic al llit/malalt,/estic força content. Comença així. I, després d'una detallada exaltació de la vida, de tot allò que podrà viure si es lleva l'endemà, el poema acaba amb un sever advertiment: Tot això bé m'espera,/si m'aixeco,/demà./Si no em puc aixecar,/mai més,/heu's aquí el que m'espera:/vosaltres restareu,/per veure el bo que és tot:/i la Vida/i la Mort.*

No havia fet encara els trenta anys. Estava casat -la primera crisi de tuberculosi la va patir pocs mesos abans del casament, arran d'una grip- i tenia dues filles petites. La malaltia el va obligar a fer cures de repòs a Sitges, Sant Just Desvern i Matapdera. Més endavant, els que serien els últims anys de la seva vida van esdevenir un calvari de sanatori en sanatori: Fuenfría, Les Escaldes i Amélie-les-Bains. Sempre va continuar escrivint i fent plans, fins que, perduda l'esperança, deixa escrit *Tot l'enyor de demà*.

Sovint, la malaltia i la literatura s'han entès bé. L'obligació de fer llit, de romandre temporades en un sanatori, han estat tradicionalment bones excuses per dedicar molt de temps a la lectura i a l'escriptura. Un exemple excel·lent és, potser, *La muntanya màgica* de Thomas Mann. En aquest cas, l'autor no havia experimentat en primera persona la malaltia. Mann va escriure aquest clàssic alemany del segle XX arran de l'estança de la seva dona, Katia, en un sanatori de Davos, als Alps suïssos. Sembla que l'únic entreteniment de Katia era escriure diàriament cartes al seu marit, on explicava detalladament la vida al sanatori. Aquesta correspondència va servir d'inspiració a l'escriptor per *La muntanya màgica*.

Un cas menys conegut és el de Marcelle Sauvageot, una professora francesa que, malalta de tuberculosi i de pleuresia, és internada, essent encara molt jove, al sanatori de Hauteville. Des d'aquest recés obligat, la jove Marcelle escriu un text desesperat a l'home que li ha fet patir un gran desengany amorós. Es publicaria l'any 1933 amb el títol de *Deixa'm*. S'ha anat reeditant des d'aleshores, sempre amb un ressò discret. La seva autora va morir al sanatori de Davos on havia estat ingressada la dona de Thomas Mann.

I no podem deixar-ho sense recordat el nostre Màrius Torres, el poeta lleidatà, víctima també de la tuberculosi, que va passar els últims anys de la seva vida al sanatori de Puigdolena, on va conèixer la noia que inspiraria la Mahalta dels seus poemes. Va morir amb poc més trenta anys i la seva obra és plena de versos adolorits com aquest, tristíssim: *I tot el meu futur està sembrat de sal!! Tinc peresa de viure demà encara.../ Més que el dolor sofert, el dolor que es prepara,/el dolor que m'espera em fa mal...*